

Kronik hastalıklarda psiko-sosyal destek bağlamında tıbbi sosyal hizmetin rolü

The role of medical social services in the context of psycho-social support for chronic diseases

Murat Altuntaş

Dr. Kocaeli/Türkiye, muraltuntas21@hotmail.com, 0009-0000-6212-7742

Anahtar Kelimeler:
Tıbbi Sosyal Hizmet, Kronik Hastalıklar, Psiko-Sosyal Destek

Key Words:
Medical Social Work, Chronic Diseases, Psychosocial Support

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Dr. Kocaeli/Türkiye,
muraltuntas21@hotmail.com,
0009-0000-6212-7742

DOI:
10.52880/sagakaderg.1758623

Gönderme Tarihi/Received Date:
05.08.2025

Kabul Tarihi/Accepted Date:
30.09.2025

Yayınlanma Tarihi/Published Online:
30.09.2025

ÖZ

Kronik hastalıklar, yalnızca fiziksel sağlığı değil, bireylerin ruhsal ve sosyal yaşamlarını da derinden etkileyen uzun süreli sağlık sorunlarıdır. Bu hastalıklar, yaşam kalitesini düşürerek bireylerin sosyal rollerini ve günlük işlevlerini yerine getirmelerini zorlaştırmaktadır. Günümüzde yalnızca tıbbi müdahale yeterli görülmemekte, hastaların psiko-sosyal destek ihtiyaçlarının da karşılanması önem kazanmaktadır. Psiko-sosyal destek, hastaların hastalıkla baş etme becerilerini artırırken, sosyal izolasyonu ve psikolojik sorunları azaltmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları bu süreçte duygusal, sosyal ve ekonomik alanlarda çok yönlü destek sunarak önemli roller üstlenmektedir. Kronik hastalıklara eşlik eden depresyon ve anksiyete gibi sorunlar tedavi başarısını düşürmekte, bu da psiko-sosyal müdahalelerin önemini artırmaktadır. Aynı zamanda hastalığın etkileri yalnızca bireyle sınırlı kalmayıp aile üyelerini de kapsamaktadır. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının sağlık ekipleri içinde koordinasyon ve arabuluculuk işlevi kritik hale gelmektedir. Bu çalışma, literatür taraması yoluyla sosyal hizmetin kronik hastalık yönetimindeki rolünü kapsamlı biçimde incelemektedir.

ABSTRACT

Chronic diseases are long-term health problems that deeply affect not only physical health but also the mental and social lives of individuals. These diseases reduce quality of life and make it difficult for individuals to fulfill their social roles and perform daily functions. Today, medical intervention alone is not considered sufficient, and meeting the psycho-social support needs of patients has become increasingly important. Psycho-social support enhances patients' ability to cope with illness while reducing social isolation and psychological problems. Social workers play a crucial role in this process by providing comprehensive support in emotional, social, and economic areas. Issues such as depression and anxiety that accompany chronic illnesses can reduce treatment success, thereby increasing the importance of psycho-social interventions. Additionally, the effects of the disease are not limited to the individual but also extend to family members. Therefore, the coordination and mediation functions of social workers within healthcare teams become critical. This study comprehensively examines the role of social work in chronic disease management through a literature review.

GİRİŞ

Kronik hastalıklar, genellikle uzun süreli tedavi ve bakım gerektiren, bireylerin fiziksel sağlıklarının yanı sıra psikolojik ve sosyal işlevselliğini de derinden etkileyen karmaşık sağlık sorunlarıdır. Bu hastalıklar, hastaların yaşam kalitesini önemli ölçüde düşürmekle kalmaz, aynı zamanda günlük yaşam aktivitelerinde kısıtlanmalara, iş ve sosyal rollerin yitirilmesine

neden olur. Kronik hastalıkların yönetiminde sadece tıbbi müdahalelerin yeterli olmadığı, hastaların psiko-sosyal destek ihtiyaçlarının da etkin şekilde karşılanması gerektiği günümüzde bilimsel olarak kabul görmektedir. Psiko-sosyal destek, hastaların hastalıkla başa çıkma becerilerini güçlendirmekte, sosyal izolasyonu azaltmakta ve ruhsal sağlıklarını iyileştirmeye yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, sosyal

hizmet uzmanlarının kronik hastalıklarda psiko-sosyal destek sürecindeki rolü hayati önem taşımaktadır. Sosyal hizmet uzmanları, hastaların sosyal çevreleriyle olan ilişkilerini düzenlemek, ekonomik güçlüklerini azaltmak ve duygusal destek sağlamak gibi çok yönlü görevler üstlenir. Sosyal hizmet uzmanları, hastaların tedavi süreçlerine uyum sağlamalarında, stresle başa çıkma süreçlerinde ve yaşam kalitelerinin korunmasında temel aktörlerdir. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanlarının multidisipliner sağlık ekipleriyle iş birliği içerisinde çalışması, hastaların ihtiyaçlarının bütüncül biçimde karşılanmasına olanak tanımaktadır. Bu profesyonellerin birey, aile ve toplum düzeyinde gerçekleştirdikleri müdahaleler, kronik hastalıkların olumsuz psiko-sosyal etkilerini azaltmada kritik bir rol üstlenir. Sosyal hizmet uygulamalarının etik ilkeler çerçevesinde yürütülmesi, hastaların insan haklarına ve onuruna saygının korunması açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle, sosyal hizmet uzmanlarının mesleki bilgi ve becerilerini güncel tutmaları ve kanıta dayalı uygulamalara yönelmeleri, kronik hastalıkların yönetiminde etkinliğin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

Bu bağlamda, kronik hastalıkların yalnızca fizyolojik değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal boyutlarının da ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bütüncül yaklaşım, özellikle sosyal hizmet uzmanlarının hastalık yönetiminde üstlendikleri rollerin önemini daha net bir şekilde görünür kılmaktadır. Kronik hastalıkların uzun dönemli doğası, hastalarda depresyon, anksiyete ve diğer psikolojik sorunların ortaya çıkma riskini önemli ölçüde artırmakta ve bu durum tedavi başarısını olumsuz etkilemektedir. Psiko-sosyal müdahaleler ise bu riskleri azaltmak ve hastaların genel sağlık durumunu iyileştirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, kronik hastalıkların etkileri bireysel boyutun ötesine geçerek aile üyeleri ve sosyal çevre üzerinde de geniş kapsamlı psikososyal etkiler yaratmakta, böylece daha kapsamlı bir sosyal destek sistemine olan gereksinimi artırmaktadır. Bu durum, multidisipliner sağlık ekiplerinde sosyal hizmet uzmanlarının koordinasyon ve arabuluculuk rolünü daha da kritik hale getirmektedir. Sağlık sistemleri içinde psiko-sosyal destek hizmetlerinin entegre edilmesi, hastaların bütüncül ve sürdürülebilir bir bakım almasını sağlayarak sağlık sonuçlarının iyileştirilmesine katkıda bulunmaktadır. (Katon (2011). Bu çalışma, kronik hastalık yönetiminde sosyal hizmetin rolünü, psiko-sosyal destek modellerini ve multidisipliner yaklaşımlar içindeki işlevselliğini kapsamlı ve sistematik bir biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Literatür taraması yöntemiyle elde edilen bulgular ışığında, kronik hastalıklarda psiko-sosyal destek uygulamalarının hastaların tedavi süreçlerine ve yaşam kalitelerine olan olumlu etkileri ayrıntılı olarak ortaya konulmuştur.

Kronik Hastalıkların Psiko-Sosyal Boyutu ve Destek İhtiyacı

Kronik hastalıklar, yalnızca fiziksel sağlık sorunlarına yol açmakla kalmaz, aynı zamanda hastaların psikolojik ve sosyal işlevselliğini de derinden etkiler. Uzun süreli tedavi süreçleri, hastaların günlük aktivitelerinde kısıtlanmalara neden olurken, anksiyete, depresyon ve stres gibi psikolojik rahatsızlıkların gelişmesine zemin hazırlar (Fine, 2023; Sofulu ve diğ., 2023). Sürekli ağrı, tıbbi kontrollerin getirdiği belirsizlik ve hastalıkla ilgili kaygılar, hastaların ruhsal sağlığını olumsuz etkileyerek psiko-sosyal sorunların artmasına sebep olur. Bu durum, özellikle hastalıkla mücadele sürecinin uzun ve zorlu olduğu durumlarda sosyal izolasyon, aile içi çatışmalar ve ekonomik güçlüklerle birleşerek hastaların yaşam kalitesini daha da düşürür. Psiko-sosyal destek, hastaların hem duygusal hem de sosyal alanlarda güçlenmelerine olanak tanıyarak iyileşme süreçlerini destekleyen önemli bir araçtır. Katon (2011), kronik hastalık sürecinde depresyonun tedavi başarısını önemli ölçüde olumsuz etkilediğini ve bu nedenle psikososyal müdahalelerin gerekliliğini ortaya koymuştur. Ayrıca psiko-sosyal destek hizmetlerinin, hastaların tedaviye uyumunu artırdığı ve genel sağlık sonuçlarını iyileştirdiği bilimsel çalışmalarca da desteklenmektedir. Bu çerçevede, kronik hastalıkların bütüncül yönetiminde sadece tıbbi müdahalelerin değil, aynı zamanda psiko-sosyal destek hizmetlerinin de zorunlu olduğu anlaşılmaktadır (Berkman ve ark., 2000).

Tıbbi Sosyal Hizmetin Kronik Hastalıklardaki Rolü

Sosyal hizmet, hastaların sadece fiziksel değil, psikososyal ve ekonomik sorunlarına da bütüncül çözümler üretmeyi amaçlayan uzmanlık alanıdır. Kronik hastalıkların karmaşık ve uzun süreli yapısı, sosyal hizmetin multidisipliner sağlık ekipleri içinde vazgeçilmez bir bileşen olmasını sağlamaktadır. NASW (2012) tanımına göre, sosyal hizmet uzmanları, hastaların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmak, aile ve sosyal çevre ile ilişkileri düzenlemek ve ekonomik engelleri azaltmak için çalışmalar yapar. Bu hizmetler, hastaların tedaviye devamını sağlamak ve yaşam kalitesini artırmak açısından hayati önem taşır. Sosyal hizmet, hastaların psikolojik streslerini azaltmak, aile içi iletişim sorunlarını çözmek ve sosyal destek ağlarını güçlendirmek gibi görevleri üstlenerek kronik hastalıklarla mücadelede önemli bir destek sunar. Bu rol, multidisipliner ekip çalışmasının etkinliğini artırırken hastaların kapsamlı bir bakım almasını sağlar (Sütçü, 2023; Kınık, 2018).

Sosyal hizmet uzmanları, kronik hastalığa sahip bireylerin psiko-sosyal değerlendirmelerini yaparak, bireyselleştirilmiş müdahale planları oluşturur.

Bu planlar, hastaların yaşadığı sosyal izolasyonun önlenmesi, aile destek sistemlerinin güçlendirilmesi ve tedavi sürecine uyumun artırılması için özel stratejiler içerir. Yuko ve Yuko (2004), sosyal desteğin bireylerin genel sağlık durumu üzerinde olumlu etkileri olduğunu ve sosyal hizmetin bu desteği sağlama kapasitesinin önemini ortaya koymuştur. Sosyal hizmet müdahaleleri, hastaların kendilerini daha güvende hissetmelerine, stresle başa çıkmalarına ve hastalıklarına uyum sağlamalarına yardımcı olur. Bu şekilde hastaların yaşam kaliteleri yükselirken tedavi başarısı da artar.

Ayrıca, sosyal hizmet uzmanları hastaların ekonomik sorunlarına yönelik danışmanlık ve kaynak yönlendirmesi yaparak, tedaviye erişimde yaşanan engelleri minimize eder. Kronik hastalıklarda yaşanan finansal zorluklar, tedavi sürecini aksatabileceğinden sosyal hizmet desteği, tedavi sürekliliği açısından kritik bir rol oynar. Aynı zamanda sosyal hizmet uzmanları, hastaların aileleriyle birlikte yürüttükleri eğitim ve rehberlik çalışmalarıyla aile içi dayanışmayı artırır ve hasta bakımını kolaylaştırır. Multidisipliner ekiplerde sosyal hizmet uzmanlarının koordinasyonu, hastanın ihtiyaçlarının eksiksiz karşılanmasını sağlar (Barker, 1999).

Sosyal hizmet müdahaleleri, hastaların sadece tedavi sürecine değil, aynı zamanda sosyal hayata katılımına da destek vererek toplumsal uyumu güçlendirir. Bu bağlamda, sosyal hizmetin kronik hastalıkların yönetiminde aktif ve bütünleşmiş bir rol üstlenmesi, hastaların hem fiziksel hem de psikososyal iyileşme süreçlerini olumlu yönde etkiler. Sosyal hizmet uzmanlarının kronik hastalıklarla mücadelede üstlendikleri roller, sağlık sistemlerinin hasta merkezli, bütüncül ve sürdürülebilir bir yaklaşımla çalışmasına katkı sağlamaktadır (Oral ve Tuncay, 2012).

Multidisipliner Yaklaşım ve İş Birliği

Kronik hastalık yönetimi giderek daha karmaşık hale gelirken, multidisipliner sağlık ekiplerinin önemi artmaktadır. Bu ekiplerde tıbbi sosyal hizmet uzmanları, doktorlar, hemşireler, psikologlar ve diğer sağlık profesyonelleriyle birlikte hastaların ihtiyaçlarına çok yönlü çözümler geliştirir. Berkman ve ark., (2000) çalışmalar, multidisipliner ekiplerin tedaviye uyumu artırdığını ve hastaların işlevselliğini önemli ölçüde iyileştirdiğini göstermektedir. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, hastaların sosyal ve ekonomik sorunlarını saptayıp, diğer sağlık profesyonelleriyle koordineli çalışarak bütünleşmiş müdahaleler sunar. Bu yaklaşım, hastaların yaşam kalitelerini artırmakla kalmaz, aynı zamanda sağlık sistemindeki kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlar. Multidisipliner ekiplerin başarısında tıbbi sosyal hizmetin rolü kritik ve tamamlayıcıdır.

Psiko-sosyal değerlendirme, tıbbi sosyal hizmet sürecinin temel bileşenlerinden biridir ve hastaların duygusal, sosyal ve ekonomik durumlarının sistematik incelenmesini kapsar. Bu süreçte hastaların yaşam kalitesini olumsuz etkileyen faktörler belirlenerek, ihtiyaçlarına yönelik hedeflenmiş müdahaleler planlanır. Psiko-sosyal değerlendirmenin, kronik hastalıklarda hastaların yaşam kalitesinin artırılmasında kritik bir araç olduğunu belirtmiştir. Erken tanı ve müdahale sayesinde, hastaların tedavi süreçlerine uyumu artmakta ve psikososyal riskler minimize edilmektedir. Böylece hastaların sağlık ve sosyal refahı bütüncül olarak desteklenmektedir (Donabildin, 2003; Altuntaş ve değ., 2019).

Aile ve sosyal destek sistemleri, kronik hastalıkların psiko-sosyal boyutunun önemli bileşenlerindendir. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, hastaların aile içi ilişkilerini güçlendirmek, iletişim sorunlarını çözmek ve sosyal destek ağlarını genişletmek için çeşitli müdahalelerde bulunur. Orsandır (1999) sosyal desteğin fiziksel ve zihinsel sağlık üzerindeki olumlu etkilerini kapsamlı olarak ortaya koymuştur. Sosyal destek sistemleri, hastaların tedavi sürecinde motivasyonlarını artırır ve kronik hastalıkların olumsuz etkilerini azaltır. Bu nedenle, hastaların çevresinden aldıkları destek, psiko-sosyal dayanıklılıkları için vazgeçilmezdir.

Kronik hastalıkların ekonomik boyutu, hastalar ve aileleri üzerinde ciddi bir yük oluşturur. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, hastaların maddi kaynaklara erişimini kolaylaştırmak ve sosyal yardım programlarına yönlendirmekle görevli olup, ekonomik sorunların sağlık sonuçları üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya çalışır. Weinstein ve Whittington (2003) yaptıkları çalışmada sistematik inceleme, ekonomik destek mekanizmalarının sağlık sonuçlarını iyileştirmede önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur. Ekonomik engellerin aşılması, hastaların tedavi süreçlerine daha iyi uyum sağlamasına olanak tanır. Tıbbi sosyal hizmet, bu anlamda hastaların sağlık sistemine daha kolay entegre olmalarını sağlayan kritik bir destek mekanizmasıdır.

Kültürel duyarlılık, tıbbi sosyal hizmet uygulamalarında başarıyı etkileyen önemli bir unsurdur. Hastaların kültürel değerleri, inançları ve yaşam biçimleri, hastalık algıları ve tedaviye uyum üzerinde belirgin etkiler yaratır. Kültürel açıdan duyarlı sosyal hizmet yaklaşımlarının, hasta ile sosyal hizmet uzmanı arasında güven oluşturduğunu ve hizmet kalitesini artırdığını belirtmektedir. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, hastaların kültürel özelliklerine saygı göstererek ve bu özellikleri dikkate alarak bireyselleştirilmiş destek sunar. Bu yaklaşım, psiko-sosyal destek hizmetlerinin etkinliğini artıran temel bir faktördür (Rosander, 1999).

Psiko-sosyal müdahalelerin kronik hastalıkların tedavisinde etkisi, birçok araştırma ile desteklenmektedir. Bu müdahaleler, hastaların depresyon ve anksiyete düzeylerini azaltmakta, stresle başa çıkma yöntemlerini kolaylaştırmakta ve tedaviye uyumu artırmaktadır. Psiko-sosyal destek alan hastaların yaşam kalitelerinde belirgin iyileşmeler gözlemlenmiştir. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, bu tür müdahalelerin planlanması ve uygulanmasında önemli rol oynar. (Erdem ve diğ., 2023). Dolayısıyla, kronik hastalık yönetiminde psiko-sosyal destek, tedavi başarısının temel bileşenlerinden biridir (Donabedian, 2003).

Hasta hakları ve etik ilkeler, tıbbi sosyal hizmet uygulamalarında merkezde yer alır. Hastaların mahremiyetinin korunması, bilgilendirilmiş onamının alınması ve tedavi süreçlerine katılımlarının sağlanması etik standartların temel unsurlarıdır. Sieppert (1996), etik sosyal hizmet uygulamalarının hasta memnuniyetini artırdığını ve tedavi sürecine uyumu olumlu etkilediğini belirtmektedir. Tıbbi sosyal hizmet uzmanları, etik değerlere bağlı kalarak hastaların güvenini kazanır ve bu da psiko-sosyal destek sürecinin başarısını artırır. Etik ilkeler, hizmetin sürdürülebilirliği ve hasta haklarının korunması açısından zorunludur.

Sağlık politikalarında tıbbi sosyal hizmetin önemi giderek artmaktadır. Kessel (2021) kronik hastalıkların yönetiminde tıbbi sosyal hizmetin kapsamının genişletilmesini önermekte ve bu alana ayrılan kaynakların artırılmasını teşvik etmektedir. Sağlık sistemlerinde tıbbi sosyal hizmetin güçlendirilmesi, kronik hastalıkların toplumsal ve ekonomik yükünün azaltılmasına katkıda bulunur. Politikalar, multidisipliner ekiplerin etkin çalışmasını destekleyerek tıbbi sosyal hizmetin erişilebilirliğini artırmayı hedefler. Bu gelişmeler, kronik hastalık yönetiminde psiko-sosyal desteğin sürdürülebilirliğini sağlamak için önem taşımaktadır (Hammen, 2005).

Tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının eğitime verilen önem, hizmet kalitesini doğrudan etkiler. Uzmanların kronik hastalık yönetimindeki psiko-sosyal ihtiyaçlara uygun becerilerle donatılması, multidisipliner ekiplerde verimli çalışmalarını sağlar. Yapılan bir çalışmada etkili eğitim programlarının tıbbi sosyal hizmetin sağlık sistemlerindeki etkinliğini artırdığını vurgulamaktadır. Sürekli mesleki gelişim, yenilikçi ve bilimsel temelli müdahalelerin uygulanmasını mümkün kılar. Bu durum, kronik hastalık hastalarının ihtiyaçlarına daha kapsamlı ve etkili çözümler sunulmasına olanak verir (Schumann, 1988).

SONUÇ

Kronik hastalıklarda psiko-sosyal destek, hastaların fiziksel tedavi süreçlerini tamamlayan ve yaşam

kalitelerini artıran kritik bir unsurdur. Sosyal hizmet uzmanları, hastaların psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayarak tedaviye uyumlarını ve genel iyilik hallerini yükseltir. Sağlık politikalarının sosyal hizmeti güçlendirmesi, teknolojik gelişmelerin hizmete entegrasyonu ve uzmanların eğitimlerinin sürekli geliştirilmesi, bu alandaki hizmet kalitesini artıracaktır. Gelecekte yapılacak araştırmalar ve uygulamalar, kronik hastalık yönetiminde psiko-sosyal desteğin etkinliğini daha da geliştirecektir. Bu çalışma, sosyal hizmetin kronik hastalıklarda vazgeçilmez bir bileşen olduğunu bilimsel çerçevede ortaya koymuştur. Ayrıca, multidisipliner ekiplerin etkin iş birliği ve iletişimi, sosyal hizmet müdahalelerinin başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Hasta odaklı bakım modelinin benimsenmesi, hastaların tedavi sürecine aktif katılımını teşvik ederek psiko-sosyal destek hizmetlerinin etkinliğini artırmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının, hastaların sosyal çevreleri ile etkileşimlerini destekleyerek izolasyonun önlenmesine katkıda bulunması, tedavi sürecinin başarısında önemli bir faktördür. Sonuç olarak, kronik hastalıklarla mücadelede sosyal hizmetin rolü, sağlık hizmetlerinin kapsamlı ve sürdürülebilir olmasını sağlamak adına stratejik öneme sahiptir. Bu nedenle, sağlık sistemlerinde sosyal hizmetin entegrasyonu ve kaynaklarının artırılması, hasta ve toplum sağlığının iyileştirilmesi açısından kritik bir gerekliliktir. Ayrıca sosyal hizmet uygulamalarının kanıta dayalı yaklaşımlarla desteklenmesi hem hizmet sunumunun kalitesini hem de hasta memnuniyetini artıran bir etki yaratmaktadır. Uzmanların kültürel duyarlılık ve etik ilkeler doğrultusunda müdahaleler geliştirmesi, psiko-sosyal desteğin daha kapsayıcı ve adil bir biçimde sunulmasına katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda geliştirilecek politika ve programların, hastaların ihtiyaçlarını sistematik olarak belirleyen ve izleyen mekanizmalar içermesi, sosyal hizmet müdahalelerinin uzun vadeli başarısını güçlendirecektir.

KAYNAKLAR

- Altuntaş, M., Öztürk, E., ve Arıkın, S. (2019). Madde Bağımlılığı Tedavisinde Manevi Desteğin Ekip Çalışması ile Yürütülmesi. *The Journal of Social Science*, 3(5), 195-207. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.509793>
- Barker, L.R. *The Social Work Dictionary*. Washington: NASW Press, 1999.
- Berkman, L. F., Glass, T., Brissette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, 51(6), 843-857. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(00\)00065-4](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(00)00065-4)
- Donabedian, A. (2003). *An Introduction to Quality Assurance in Health Care*. (R. Bashshur, Dü.) Oxford University Press.
- Erdem, M., Kesgin, B., ve Zengin, O. (2023). Klinik Sosyal Hizmet Alanında İntiharın Yeri. *Ufuk Ötesi Bilim Dergisi*, 23(1), 22-41. <https://doi.org/10.54961/uobild.1282697>
- Fine, A. (2023). *The Importance of Working With Clients With Chronic Illness*.
- Hammen, C. (2005). Stress and depression. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 293-319. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.143938>

- Katon, W. J. (2011). Epidemiology and treatment of depression in patients with chronic medical illness. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 13(1), 7-23. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2011.13.1/wkaton>
- Kessel, K. (2021). *Social Work and Health - Master:: Coburg University*.
- Kınık, K.. (2018). Sosyal Hizmetin Ne'liği - Kavramlar, Tanımlar, Metodoloji - Sosyal Hizmete Giriş. *Kadim Akademi SBD* 2/2 (Aralık 2018), 232-235. <https://doi.org/10.55805/kadimsbd.496375>.
- National Association of Social Workers. (2012). *NASW standards for social work practice in health care settings*. NASW Press.
- Oral, M., Tuncay, T. (2012). Ruh sağlığı alanında sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 23(2), 93-114.
- Rosander, A. (1999). *The Quest for Quality in Services*. Milwaukee: Quality Resources.
- Schumann, J. (1988). *Social services and social work practice with the elderly in the federal republic of Germany*. of Gerontological.
- Sofulu, F., Özgürsoy Uran, B. N., Ünsal Avdal, E., Tokem, Y. (2023). Afetlerde Kronik Hastalık Yönetimi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 641-645.
- Sütçü, S. (2023). Kronik Hastalıklarda Sosyal Hizmet. *Doğu Karadeniz Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 50-59.
- Sieppert, J. D. (1996). Attitudes toward and knowledge of chronic pain: A survey of medical social workers. *Health & social work*, 21(2), 122-130.
- Yuko, Hon'ya and Matsue Yuko (2004). "The role of medical social worker in acute hospitals (The present of our hospital and the direction in future)", *Journal of the Nissei Hospital* Vol. 32; no. 2, p. 140-146.
- Weinstein, J., & Whittington, C. (2003). *Collaboration in Social Work Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers.